

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра географії та природознавства

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Середня освіта (географія)»

Спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність А4.07 Географія

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Основи суспільної географії
Викладач (і)	доц. Ірина Закутинська
Контактний телефон	+380972272057
Е-mail викладача	iryna.zakutynska@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/list
Консультації	щотижня

2. Анотація до навчальної дисципліни

Дисципліна «Основи суспільної географії» присвячена формуванню системи знань про просторову організацію суспільства, закономірності розміщення населення, господарської діяльності та соціальних процесів у різних регіонах світу й України, а також розвитку географічного мислення, умінь аналізувати соціально-економічні явища та оцінювати їх територіальні відмінності й взаємозв'язки.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Основи суспільної географії» є: ознайомити студентів з теоретичною, методичною та історичною проблематикою одного з базових підрозділів географічної науки – суспільної географії. Курс спрямований на формування уявлень про сутність об'єкта і предмета цієї науки, її зміст, поняттєво-категоріальний апарат, систему законів і закономірностей, а також основні теорії та концепції економіко-географічного й суспільно-географічного спрямування.

Завдання дисципліни:

1. усвідомити змістовну складність та структурну організацію суспільної географії, а також відмінність між об'єктом і предметом її дослідження;
2. опанувати знання про основні етапи історичного розвитку суспільної географії, зокрема української суспільно-географічної школи;
3. засвоїти базові поняття та категорії суспільної географії, передусім сутність ключового поняття «геопросторова організація суспільства»;
4. ознайомитися з основними законами та закономірностями геопросторової організації суспільства;
5. сформувати уявлення про головні теорії та концепції суспільної географії;
6. ознайомитися з системою методів дослідження суспільної географії та особливостями

їх застосування.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі середньої освіти (за предметною спеціальністю «Географія»), що передбачає застосування законів, теорій та методів географічної науки, психології, наук про освіту і характеризуються комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу та створення здоров'я збережувального освітнього середовища на рівні ЗЗСО.

Загальні компетентності

ЗК 13. Здатність здійснювати власний професійний розвиток, отримувати підтримку від колег та надавати підтримку колегам у їхньому професійному розвитку.

Фахові компетентності:

СК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей із географії та здійснення міжпредметних зв'язків.

СК 2. Здатність створювати або адаптувати навчальні програми, планувати освітній процес на рік, семестр, урок, організувати учнів на уроці, в позаурочній діяльності, їх проєктну діяльність й оцінювати індивідуальні досягнення.

СК 4. Здатність формувати у здобувачів освіти систему цінностей інклюзивної освіти, знань та вмінь у сфері організації безпечного й інклюзивного освітнього середовища.

СК 6. Здатність аналізувати склад і будову геосистем різних таксономічних рангів та просторово-часових параметрів.

СК 8. Здатність використовувати сучасні методологічні засади предметної спеціалізації, теорії та історії географічної науки для орієнтування у сучасних напрямках галузевих наукових досліджень, використання їх елементів в освітньо-професійній діяльності.

СК 11. Здатність аналізувати географічні об'єкти, явища та феномени природного та антропогенного походження, застосовуючи відповідні картографічні та геоінформаційні методи дослідження.

СК 12. Здатність застосовувати знання та вміння з математики, фізики та інших суміжних наук для вирішення завдань сучасної географії, здатність виконувати роботу з дотриманням правил етики та екобезпеки. Усвідомлення необхідності збереження біорізноманіття, охорони навколишнього середовища, раціонального природокористування.

СК 14. Здатність оцінювати роль і місце України у сучасному світі, аналізувати і пояснювати особливості просторової організації природи, населення і господарства України.

СК 16. Здатність обирати та готувати методичні та дидактичні матеріали в процесі професійної діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Демонструвати знання і розуміння фундаментальних понять, закономірностей, законів, концепцій і теорій географії, включаючи суміжні галузі науки (геологія, фізика, математика).

ПРН 02. Спілкуватись українською та іноземною мовами у професійному середовищі, дотримуватись етики ділового спілкування.

ПРН 03. Демонструвати базові знання основних положень філософії, історії та культури України.

ПРН 12. Використовувати інклюзивні методики для навчання учнів із різними освітніми

потребами, створювати сприятливе освітнє середовище.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	A4.07 Географія	1	нормативна

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	практич заняття	сам. роб
Лекція 1. Формування суспільної географії як науки.	2		4

Лекція 2. Особливості історичного розвитку суспільної географії.	2		4
Лекція 3. Розвиток української суспільної географії.	2		4
Лекція 4. Українська школа суспільної географії. Закони і закономірності у суспільній географії.	2		4
Лекція 5. Теорії і концепції у суспільній географії.	2		4
Лекція 6. Методи суспільної географії.	2		4
Практичне заняття. Підходи до розуміння об'єкта, предмета, структури, змісту і функцій суспільної географії.		2	4
Практичне заняття. Розвиток суспільної географії у світі.		2	4
Практичне заняття. Українська школа суспільної географії.		2	4
Практичне заняття. Поняття і поняттєво-термінологічні системи в суспільній географії.		2	4
Практичне заняття. Закони і закономірності суспільної географії.		2	4
Практичне заняття. Теорії і концепції суспільної географії.		2	4
Практичне заняття. Методи дослідження суспільної географії.		2	4
Практичне заняття. Суспільно-географічна регіоналістика.		2	4
Практичне заняття. Суспільно-економічне районування.		2	4
ЗАГ.:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання курсу відбувається згідно з Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника . Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за курс становить 100 балів.
Практичні заняття	Робота на практичних заняттях включає обговорення проблемних питань з теми, виконання розрахункових завдань, проходження тестування на сайті дистанційного Навчання, виконання письмових контрольних робіт. На окремому занятті проводиться контроль самостійної роботи.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент повинен відвідати більше 50% лекційних занять, пройти тематичні онлайн-тестування з усіх лекційних тем, а також виконати передбачені контрольні роботи розрахункового характеру та із тем для самостійного опрацювання. Бали поточного контролю розподіляються таким чином: <ul style="list-style-type: none">- виконання тестових завдань за матеріалами лекцій на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua (30 балів);- виконання розрахункових контрольних робіт та виступ в обговоренні проблемних питань на практичному занятті (15 балів)- проходження на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua контрольних тестів із тем для самостійного опрацювання (5 балів). У підсумку для допуску до підсумкового контролю студент повинен набрати в сумі не менше 25 балів із 50 можливих.
Підсумковий контроль	Підсумкова форма контролю – екзамен. Форма здачі – виконання тестових екзаменаційних завдань, які охоплюють знання з усіх тем та містять практичні завдання, на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua. Підсумкова оцінка є сумою оцінок набраних за поточний контроль (максимум – 50 балів) та екзаменаційної (максимум – 50 балів).

7. Політика навчальної дисципліни

<p>Основою політики курсу є взаємоповага у спілкуванні та фокусування на навчанні. Телефони під час занять повинні бути переведені в беззвучний режим, а відлучення з аудиторії для спілкування допускаються тільки в нагальних випадках. Під практичних очних занять студенти повинні бути готові до виконання тестових завдань за матеріалами лекцій на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua. Під час онлайн-занять студенти повинні бути готові вмикати камеру та мікрофон у разі потреби.</p> <p><u>Академічна доброчесність</u>: Користування довідковими джерелами, підручниками і т. ін. під час проходження тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування відповідно до Положення про запобігання академічному</p>

[плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.](https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/11/34-06_2022-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-ta-inshym-porushenniam-akademichnoi-dobrochesnosti-1.pdf) https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/11/34-06_2022-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-ta-inshym-porushenniam-akademichnoi-dobrochesnosti-1.pdf

Відвідування занять є важливою складовою навчання. При виставленні підсумкового балу обов'язково враховується своєчасне виконання практичних робіт та проходження контрольних тестів із тем. Враховуються результати відпрацювання з поважної причини пропущених занять.

Якщо студент пропустив заняття і не зміг виконати контрольні роботи у встановлені терміни через хворобу або з інших поважних причин, документально підтверджених відповідною організацією, він має право на перенесення терміну здачі робіт. Пропущені контрольні тестування із тем відпрацьовуються впродовж місяця, КСР – впродовж тижня шляхом складання тестів у системі дистанційного навчання.

Студентам, котрі навчаються за **індивідуальним графіком**, дозволяється вільне відвідування лекцій та опрацювання лекційного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua та виконанням усіх розрахункових контрольних робіт відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються [Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.](https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf>. Студент повинен звернутися з запитом щодо індивідуального графіку навчання впродовж двох тижнів після початку семестру. Викладач формулює завдання для студента, що навчається за індивідуальним графіком, протягом тижня після такого звернення студента і надає матеріали та завдання для виконання синхронно з видачею завдань для студентів, що навчаються очно.

Неформальна освіта: Сертифікат про успішне проходження курсу, зміст якого частково або повністю відповідає змісту дисципліни, дає можливість доповнити бали за підсумковий контроль згідно з [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.](https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/положення/) <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/положення/>

Цю можливість, а також назви та програми курсів, бажано обговорити з викладачем завчасно.

8. Рекомендована література

1. Lozynskyy R., Zakutynska I. (2025). *Spatial planning in the Ukraine's national higher education system: programs, approaches, problems*. Transactions of the Association of European Schools of Planning, 9, 92–104. <https://doi.org/10.24306/TrAESOP.2025.09.07> (Scopus, Q3).
2. Lozynskyy R., Zubyk A., Labinska H., Zakutynska I. (2024). *Educational Priorities of Girls From Rural Areas Entering Classical Universities in Big Cities: A Case Study of Ukraine*. European Countryside, Vol. 16, Is. 4, 690–709. <https://doi.org/10.2478/euco-2024-0035> (Scopus, Q2).
3. Лозинський Р., Закутинська І., Стецюк О., Безручко Л., Пановик П. Сучасний просторовий розвиток малих туристичних міст Галичини: приклад Золочева Львівської області. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2024. Вип. 57. С. 112–128. <http://dx.doi.org/10.30970/vgg.2024.57.10675> (категорія «Б»).
4. Мезенцев К. В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет», 2005. – 253 с.
5. Мезенцев К. В. Проблеми та перспективи української суспільної географії ХХІ століття. – URL: <http://www.academia.edu/2548348>.
6. Мезенцев К. В., Підгрушний Г. П., Мезенцева Н. І. Регіональний розвиток в Україні:

- суспільно-просторова нерівність і поляризація : монографія. – Київ : ДП «Прінт-Сервіс», 2014. – 132 с.
7. **Немець К. А., Немець Л. М.** Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі : монографія. – Харків : ХНУ імені Каразіна, 2013. – 225 с.
8. **Пилипенко І. О.** Суспільно-географічна периферія: концепція, параметризація і делімітація : монографія. – Херсон : Грін Д. С., 2015. – 264 с.
9. Сливка Р. Р., Гілецький Й. Р., Закутинська І. І., Сливка Л. В. Географічні основи брендування територіальних громад: кейс Івано-Франківського Опілля // Науковий вісник ХДУ. Серія: Географічні науки. 2025. № 23. С. 32–42. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2025-23-4>
10. Сливка Р., Закутинська І., Рудницький І. Ринкові і самоорганізовані торговельні простори Івано-Франківська. Міста та регіони в епіцентрі просторових змін : зб. наук. праць / за ред. С. П. Запотоцького та К. В. Мезенцева. К. : ВПЦ "Київський університет", 2023. С.65. <https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2023/03/mista-ta-regiony-zbirnyk-naukovyh-pracz.pdf>
11. Шаблій О. *Суспільна географія: у п'яти книгах [Вибрані твори]*.
Кн. 1. Проблеми теорії, історії та методики дослідження. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 814 с.;
Кн. 2. Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 706 с.;
Кн. 3. Проблеми теоретичних досліджень, геогуманістики, географічної освіти. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 562 с.;
Кн. 4. У пошуках істини. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 838 с.;
Кн. 5. На важелях долі. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 666 с.
12. Шаблій О. І. Основи суспільної географії : підручник. – 2-ге вид. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 296 с.

Викладач: доцент Ірина Закутинська